

PIA RANTALA

Terveydenhoitaja YAMK,
tutkimuskoordinaattori
Turun yliopisto

MALIN KINNUNEN

Kehityspäällikkö
Turun yliopisto

HEIKKI KETTUNEN

Tutkimuskoordinaattori
Turun yliopisto

Voimaperheet-seulonalla ehkäistään lasten käytösongelmia

Valtaosa lapsista, joilla on tunne-elämän tai käyttäytymisen ongelmia, ei saa niihin hoitoa. Jos käytösvaikeudet alkavat jo lapsuudessa, ennuste on huomattavasti huonompi kuin nuoruusiässä alkavien ongelmien kohdalla.

Hoitamaton käytöshäiriö aiheuttaa suurta inhimillistä kärsimystä sekä lapselle itselleen että hänen läheisilleen. Ongelmat ovat myös yhteiskunnallisesti erittäin hintavia. Mielenterveysongelmista kärsivät lapset tarvitsevat muita lapsia enemmän tukea päiväkodissa ja koulussa sekä korjaavia palveluja erikoissairaanhoidossa ja lastensuojelussa.

Lapsuudesta aikuisuuteen jatkuneet väestötason seurantatutkimukset osoittavat, että varhain alkava psyykinen oireilu, kuten käyttäytymisen vaikeudet ja ahdistusoireet, ovat hoitamattomina yhteydessä esimerkiksi päihdeongelmien, lisääntyneen terveystalvvelujen käytön, rikollisuuden ja itsemurhien kohonneeseen riskiin. Lisäksi lasten oireilu on yhteydessä vanhempien mielenterveyden ongelmiin.

Lasten käytösongelmia ehkäistään myönteistä vanhemmuutta tukemalla

Turun yliopiston Lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksessa on vuodesta 2009 alkaen kehitetty, tutkittu ja implementoitu (jalkautettu) digitaalisia Voimaperheet-interventioita. Interventiot on kehitetty lasten mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn ja perheiden psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Tutkimuskeskuksessa kehitetty lasten käytösongelmien ehkäisyyn suunnattu Voimaperheet-toimintamalli perustuu

väestöseulonnaan. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen kohderyhmään kuuluva seulotaan nelivuotisneuvolassa Voimaperheet-neuvolakyselyllä.

Seulonnan avulla on mahdollista tunnistaa, ennaltaehkäistä ja hoitaa lasten ja perheiden näkökulmasta keskeisiä mielenterveyteen, kehitykseen ja psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyviä ongelmia. Kun ilmiöt tunnistetaan ajoissa, perheille voidaan tarjota tutkitusti vaikuttavaa ohjausta etämenetelmin.

Tutkimusnäytön perusteella myönteistä vanhemmuutta tukeva vanhempainohjaus onkin tehokkain lasten käytösongelmien hoitomuoto. Myönteisen vanhemmuuden tukeminen vahvistaa lapsiperheiden hyvinvointia ja psykososiaalista toimintakykyä. Se edistää lasten mielenterveyttä, fyysistä terveyttä ja elämänhallintaa aikuisiällä ja ehkäisee aikuisuuden vakavia mielenterveysongelmia sekä somaattisia ja sosiaalisia ongelmia.

Voimaperheet-toimintamalli on tällä hetkellä käytössä Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Satakunnan, Vantaan ja Keravan sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialueilla. Lisäksi toimintamalli on käytössä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella Ilmajoella, Kurikassa, Lapualla, Seinäjoella ja Suupohjan alueella sekä Kanta-Hämeen hyvinvointialueella Forssas-

sa, Humppilassa, Jokioisilla, Tammelassa ja Ypäjällä.

Tutkimuksessa kehitetään kohdennettua ohjausta

Lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksessa on tällä hetkellä käynnissä Euroopan tutkimusneuvoston rahoittama suurhanke DIGIPARENT, jossa selvitetään uudenlaisia mahdollisuuksia tehostaa käytöshäiriön ennaltaehkäisevää hoitoa sekä hoidon käyttöönottoa.

DIGIPARENT tähtää siihen, että tulevaisuudessa perheille voidaan tarjota ohjausta, joka kohdentuu erilaisten perheiden yksilöllisiin tarpeisiin. Tutkimuksessa tarkastellaan yksittäisten menetelmien tulosten sijaan lapsen, vanhemman, perheen, ympäristön sekä geneettisten ja hoitotekijöiden yhteisvaikutusta. Hankkeessa hyödynnetään tekoälyä ja koneoppimista ohjelman sisältöjen personointiin.

Helposti saavutettavaa ohjausta tulisi olla tarjolla jo siinä vaiheessa, kun pienen lapsen vanhempi kokee vanhemmuuden haastavana. Terveystalvvelijan rooli seulonnan toteuttamisessa ja perheiden ohjaamisessa tuen piiriin on korvaamattoman tärkeä. ■

VOIMAPERHEET-OHJELMISTA voi lukea lisää osoitteessa utu.fi/voimaperheet